

A székely közbirtokossági erdők ügykezelése.

Irta: Csegezy Pál.

A székely közbirtokossági erdők arányosításának hosszadalmas keresztülvitele az erdőbirtokosok figyelmét annyira lekötötte, hogy az 1898. évi XIX. törvényben a közös birtokosokat különösen érdeklő feladatok teljesítésére s nevezetesen az ezen törvény értelmében való szervezkedésre a közös birtokosok egyáltalán nem is gondoltak.

Az arányosítás befejezése előtt tényleg nem is igen volt értelme annak, hogy a közös birtokosok az 1898. évi XIX. törvény értelmében szervezkedjenek, mert abban az időben, különösen az egyéni elkülönítést igénylők érdeke, az illetők által nagyon védett magánérdek volt s így a birtokosság javára közös érdekű határozat meghozatala kizártnak látszott. Ilyen körülmények közt tehát a hivatkozott törvény csak írott malaszt volt, melylyel maguk a közbirtokossági tagok törődtek legkevesbbé. Innen magyarázható aztán az, hogy az 1898. évi XIX. törvény intézkedéseit maguk az érdekelt s közösségben maradt birtokosok sem ismerik.

Még olyan esetekben is, amidőn az arányosítás már befejezést nyert s az állandó közösségben maradtak erdőilletősége elkülönített olyképen, hogy arra nézve a tényleges közös birtokosoknak az 1898. évi XIX. törvény rendelkezéseinek megfelelő ideiglenes szervezése megtörténhetett volna, a szervezkedés eddig rendszerint elmaradt; még ritkább az az eset, amidőn a közös birtokosok véglegesen szervezkedtek s a jóváhagyott ügyviteli szabályzatot életbeléptették.

Nézetem szerint mindezeknek a vonatkozó törvény nem ismerése az oka.

A székelyföldi közbirtokossági erdők általában nem nagy kiterjedésűek, aránylag azonban a jogosultak száma nagy, akik többnyire egyszerű, mondhatni tudatlan, de azért akaratos és önfejlő, a törvényekkel legkevesbbé sem ismerős egyének, akik felette bizalmatlanok a vezető és intéző közegek iránt, sőt bizalmatlanok magával a törvény legőszintébb intézkedéseivel szem-

ben is. Ezért találkozunk minduntalan oly esettel, amidőn a birtokosok nagyrésze a törvényes eljárást nem csak nem igyekszik betartani, de ellenkezőleg: minden kínálkozó alkalmat és módot megragad arra, hogy a törvényt kijátszhassa.

A nép vezetői a jegyzők, tanítók, papok, szolgabírák, kik a nép közt és a néppel kell hogy éljenek és kik sok részben a közbirtokosság ügyeibe is befolynak, csodálatos módon tájékozatlanok s szintén nem ismerik a törvényes eljárást; nincs érzékük, nincs tudásuk ahhoz, hogy a törvényt másokkal s így az érdekelt birtokosok tömegével megismertessék s őket a törvény nemes eszméinek meghódítsák. Ilyen körülmények közt a kezelő erdőgondnok tisztán csak magára van hagyatva és ha ő sem képes a törvény intézkedéseit az érdekelt közös birtokosokkal megértetni és megkedveltetni — aminthogy számos eset van erre is — akkor a törvény újra csak írott malaszt marad.

A törvény nem ismerése és nem tudása, a hatalmi érdekek versengése és a közbirtokosságok dolgaiba való illetéktelen beavatkozások a végrehajtó közegek és a közbirtokosság tagjai között folytonos surlódást okoznak s a közös birtokosok ügyeit indokolatlanul hátráltatják.

Ennek igazolásául néhány példát hozok fel.

Egyik járási főszolgabíró, mint hatósági megbízott kiküldetett egyik közbirtokossági gyűlés vezetésére. A közgyűlés előre meghatározott napján kiszáll a főszolgabíró, vele együtt kiszáll a járási erdőgondnok is; összejönnek a közbirtokosság tagjai s a főszolgabíró nagy alázatossággal köszöntik. A szokásos üdvözlések után a főszolgabíró ur rendelkezési jogát érvényesítendő, utasítja a közbirtokosság elnökét, hogy a gyűlést nyissa meg; az elnök azonban huzódzik, szerénykedik, tudja, hogy most nem ő az ur, míg aztán a járási erdőgondnok odasugja a főszolgabírónak, hogy a gyűlést a hatósági megbízott vezeti, tehát azt neki is kell megnyitni; erre aztán zavarba jó a megbízott ur, a figyelmeztetésre megnyitja és vezeti a közgyűlést — belátása szerint, mert hát a főszolgabíró urnak az 1898. évi XIX. t.-cz. 27. §-ában foglaltakról halvány fogalma sincs.

A közbirtokossági közgyűlés hiányos lefolyása miatt azonban

a határozat törvényessége — a legtöbb esetben — nem lévén megállapítható, a felmerült kérdésben újabb és újabb közgyűlés megtartása válik szükségessé. Ekkor aztán a közbirtokosság tagjai joggal zúgolódnak, méltatlankodnak s ügyük hátramaradásáért a hatóságot okozzák.

Másik esetben egyik birtokossági tag a járás főszolgabírója előtt panaszt emel a közbirtokosság végrehajtó közegei ellen, mert fajutalékának kiosztásában őt nagyon megrövidítették. A főszolgabíró ez ügyben illetékesnek érzésvén magát, parancsa újra érvényesül, utasítva a községi jegyzőt, hogy a közbirtokosságot hívja össze közgyűlésre s azon tárgyalassa N. N. birtokossági tag panaszát; a jegyző ur — igen természetesen — engedelmeskedik a főszolgabírónak, a közbirtokosság tagja pedig a jegyzőnek és a jegyző az általa összehívott birtokossági közgyűlésen letárgyalatja a felmerült kérdést. Az 1898. évi XIX. t.-cz. 27. §-ában foglalt azon intézkedésről, mely szerint a közös birtokosok gyűlését az elnök hívja össze stb., nincs a főszolgabírónak tudomása, még kevésbbé a községi jegyzőnek, a birtokosság azonban tárgyal és határoz, mert — bár illetéktelenül — úgy parancsolta a főszolgabíró ur.

További eset a következő: egy közbirtokosság szabályszerűen hozott határozatában kimondotta, hogy az eladott erdőterület kihasználására szerződésileg megszabott határidőn túl a kihasználás befejezésére időhaladékot nem engedélyez; az érdekelt fél nem él panasszal, azonban pártfogói akadnak, akik a határozat ellen zúgolódnak és méltatlankodnak; nemsokára jó a főszolgabíró parancsa: új birtokossági gyűlést kell összehívni s határozni kell abban az értelemben, hogy a kihasználási idő meghosszabbíttassék, noha a közös birtokosok gyűlésének törvényes hatáskörében birt rendelkezési jogával ellenkezik az, hogy bárki is a gyűlés kötelességévé tehesse, hogy miként határozzon, ámde a közbirtokosság újra összeül és parancs szerint határoz.

Ezekhez hasonló számos esetet lehetne még felsorolni annak igazolására, hogy a közbirtokosságok erdőügye mennyire szertelen módon kezeletik. Nem lehet tehát csodálkozni azon, ha a nép megunva a folytonos zaklatást, ellenszenvvel viseltetik a törvény

és végrehajtó közegei iránt, mert a végrehajtó közegek vázolt eljárása után a törvényt is hibáztatják, mint olyat, melynek értelmében — szerintük — a végrehajtó közegek a már jelzett módon eljárhatnak.

Az erdészeti bizottság a felmerült és tudomására jutott esetekkel szemben egyebet nem tehet, minthogy felkéri a vármegye alispánját, hogy a megtorlás iránt az 1886. évi XXI. t.-cz. értelmében járjon el; intézkedésének eredményét azonban soha sem lehet megtudni.

A szervezetlen közbirtokosság erdőgazdasági ügyeit nem tudván kellően rendezni, anyagiakban is jelentékeny kárt szenved; a közterhek viselésére képtelen, adósságokba merül, a tagok bizalmatlansága fokról-fokra nő, sőt a birtokossággal szemben alkalmazott törvényes eljárást is zaklatásnak tekintik s mindezek a körülmények a közös birtokosok jelentékeny részét arra készteti, hogy jogosultságuktól meneküljenek, azt elidegenítsék. Igaz ugyan, hogy a már többször hivatkozott törvény 30. §-a értelmében a közös birtokosok gyűlésének hatásköre a közösen használt erdők elidegenítésére nem terjed ki, ámde a jogosultaknak arányjoguk feletti egyénenkénti rendelkezését ez a törvényes intézkedés nem érinti, az arányjogosultság tehát magántulajdon lévén, azzal a jogosult birtokossági tag szabadon rendelkezhetik, ennél fogva jogosultságát el is adhatja. Eszerint tehát megtörténhetik az az eset, hogy a közös birtokosok tagjai egyetértőleg, de minden közgyűlési határozat nélkül elidegenítik jogosultságukat s a közös birtok magánkézbe kerül. Ha azonban a birtokossági tagok nem akarják idegen kézre juttatni közös birtokukat, külön-külön lemondanak jogosultságukról az egyház javára; a birtokossági erdőből így egyházi erdő lesz, mely mint kötött birtok továbbra is hatósági felügyelet alatt fog maradni ugyan, de kezelése azután sem lesz jobb az előbbinél.

Ilyen eshetőségek megakadályozására az 1898. évi XIX. törvény végrehajtható intézkedést nem tartalmaz; aminthogy a törvény tervezése alkalmával nem is lehetett ilyen esetekkel számolni, még kevésbé azzal, hogy a végrehajtó közegek a törvény igazán nemes és a közjólét előmozdítására irányuló eszméit annyira

ne legyenek képesek évek után sem megérteni és a néppel megérteni.

A közig. erd. bizottság, mint vagyonfelügyeleti hatóság egyébként sincs felruházva megtorló hatáskörrel, nem lehet egyszersmind végrehajtó közeg is; rendetlen közigazgatás és a közigazgatási tisztviselők egy részének, fentebbiekben illusztrált felületes eljárása mellett pedig nem lehet kellő eredményt várni s azt sem lehet remélni, hogy ezen sajnálatos állapotok javuljanak. A közbirtokosságok erdőgazdasági ügyei pedig kapcsolatosak a közigazgatási szervezettel, éppen annyira, mint az állami kezelés szervezetével, ennél fogva ezen szervezetek végrehajtó közegeinek eljárása nélkül az ügyek eredményes rendezését remélni nem is lehet.

Nézetem szerint azonban leglényegesebb befolyással bír a közbirtokosságok ügykezelésére: a pénzhiány. A legkisebb közbirtokosság ügykezelése is bizonyos szak- és törvényismeretet kíván; a megválasztott elnök, vagy végrehajtó közeg, ha eredményesen kíván működni, a közügy érdekében fáradnia, munkálkodnia kell, ezt pedig honorálás nélkül senki sem teszi szívesen; a közadók s egyéb közterhek fedezéséhez szintén pénz szükséges és ha a közbirtokosság elegendő jövedelem, vagy pénzhiány miatt kötelezettségeinek eleget nem tehet, járulékot kell kivetnie, melynek behajtása a birtokossági tagok közt többnyire elégedetlenséget szokott előidézni.

Oda kellene tehát törekedni mindenekfelett, hogy a közbirtokosságok alkalmas módon, például rendkívüli fahasználat engedélyezésével,*) vagy egyéb segély útján elegendő forgótőkéhez jussanak, hogy anyagi helyzetüket rendezhessék s azután véglegesen szervezkedvén, önállóan és eredményesen gazdálkodhassanak. Mindaddig, míg a közbirtokosságok anyagi helyzete nem rendeztetik s maguk évi költségelőirányzatot elkészíteni s azt betartani nem képesek, a közbirtokosok működésétől kedvező eredményt várni nem lehet. Itt igazán a kezdet nehézségeivel és a közbizony

*) Ugy véljük, hogy a rendkívüli fahasználatokból Székelyföldön már eddig is sokkal több volt kellenél.

romlásával, esetleg elvesztével kell számolni, aminek megmentése mindenkinek hazafiúi kötelessége. Ha azonban a közbirtokosságok anyagi helyzete kellően rendeztetik s a közvagyon rendszeres kezelés mellett nem lesz egyesek kapzsiságának kiszolgáltatva, joggal lehet sikert remélni; a kedvező eredmény pedig fokozni fogja a közbirtokossági tagokban a buzgóságot, a törekvést nagyobb és nagyobb eredmények elérésére s végre maguktól belátják azt, hogy az 1898. évi XIX. törvény védelme alatt önállóan békében és gazdaságosan működhetnek.

Uj alvázás kocsi- és fékrendszerem ismertetése.

Írta: *Bóra Elemér*, az arad—csanádi, egyesült vasutak művezetője.

(Folytatás.)

Uj szabadalmazott önműködő kézi csoportfékrendszerem ismertetése.

Hogy ezen előnyös szerkezetű, alvázás kocsi rendszerem jókarban maradását és használhatóságát kedvezőtlen viszonyok közt nagyobb emelkedőkön is biztosíthassam, oly tökéletes fékrendszerről is kellett gondoskodnom, a mely a kocsi leírt előnyeit nem zavarja s oly szerkezetű legyen, amely a felmerülő különböző üzemzavarok mellett is mindig biztosan működjék.

E czélokat az alábbi uj kézi csoportfékrendszeremmel értem el.

Mint a régi rendszereknél láttuk, a fékcsavarorsókat eddig a külön vagy széjjelszerelt fékrendszereknél a kocsi asztallapjára, az összevont fékrendszereknél pedig az alvázakra szerelték.

Ezen rendszerektől eltérőleg én a fékcsavarorsót, azaz az azt helyettesítő (9) fékforgató rud alsó végét a 18—19 alváza, felső végét pedig a kocsiasztallap 7—7 támaszába szereltem, amit előnyös és biztos alapon csak úgy tehettem meg, hogy e (9) forgatórudat két darabból csuklósan képeztem ki. Ezáltal elértem azt, hogy az alvázon az előnyös összevont fékrendszert képezhettem ki, melyet a kocsi asztallapjáról kezelhetővé tettem, a legélesebb kanyarokban járó alvázás kocsiknál is. Másrészt pedig az ütközőket, a fékező állványt a kocsi asztallapján megtarthattam s